

Imatges i moments.

La fotografia parla de revolucions

CARLES URGELLÈS

El KBr ha acollit en el transcurs dels mesos de setembre 2021 a gener 2022 un interessant cicle de conferències organitzades per Laura Terré, amb d'alguns d'aquests moments històrics de fervor revolucionari, en diferents punts geogràfics i que van ser presentats per diversos especialistes. A la sortida d'aquest número de la revista *Cartografias* s'haurà acabat aquest cicle; tanmateix no decau el seu valor en les aportacions dels ponents i per això ens en fem ressò. Per donar-ne compte de l'abast del seu programa, a continuació us compartim aquests extractes de la web del KBr:

D'una o altra manera, tota nova generació tracta d'imposar-se sobre la història heretada, enarborant nous valors i criteris amb els quals analitzar i organitzar la realitat. A vegades aquesta necessitat de canvi desemboca en una ruptura o gir radical de l'ordre social, o de parts significatives d'aquest. És el que, abastant un ampli arc de situacions, solem denominar revolucions. Les imatges que se'n conserven resulten un element essencial per reconstruir l'inevitable caos d'instantos arrabassats i violents en què es desenvolupen.

De la mà de la historiadora de la fotografia **Laura Terré** (Universitat de Barcelona), el cicle comptarà amb la participació de: Mathilde Larrère; Nicolas Liucci-Goutnikov; Andrés Antebi; Robert Pledge; Leigh Raiford; Paul F. Goldsmith; Pepe Baeza; Cristina Vives; Pilar Aymerich, Judith Prat i Isabel Segura; Susan Meiselas; Samuel Aranda i Anna Surinyach.¹

Tal com comenta la curadora del cicle, fent repàs d'algunes de les revolucions i les imatges seleccionades (i que veiem que en queden tantes que per tractar i que encara avui els fets presents a Rússia, amb el ferri control eliminant la dissidència de Putin o el recent assalt als EE UU del capitolí per una banda de cornuts atiat pel mateix president de la nació, i altres més propers, ens plantegen de quina manera es retarden i se'n fa ús de les imatges i els discursos, amb un paper rellevant de les tecnologies):

La fotografia té la capacitat d'adaptar-se a les noves tecnologies de la imatge i la comunicació, i ha servit de suport i d'eina per amplificar i conduir la intenció comunicativa de qui l'ha utilitzada. Així, cada cas servirà d'exemple dels condicionants estètics, tècnics i ideològics, com també de les diverses finalitats per a les quals ha estat emprada: des de les targetes postals editades durant la Comuna de París i els cartells constructivistes de l'agitprop comunista de la Revolució Russa; passant pels diaris murals de la gràfica anarquista espanyola; els diaris que van difondre les fotografies de la resistència dels txecs davant els tancs russos; els llibres d'autor que van destapar les

històries revolucionàries ocultes a la Xina; fins a Internet, el mitjà contemporani que ens va donar a conèixer el progrés de la Primavera Àrab. La difusió ha anat modelant la forma i el contingut de la imatge, perseguint la mirada enfervorida de qui s'ha vist implicat en la causa o, per contra, la mirada horroritzada de qui tem el final de la seva estabilitat. Fins i tot aquelles fotografies clandestines que es van ocultar durant anys acaben irrompent per respondre les nostres preguntes².

A continuació donem els títols i temàtiques de les diferents sessions; inicialment no era previst penjar-les a la xarxa, però en haver estat registrades i fetes les sessions presencials i *on-line* per l'actual situació pandèmica que ha impedit desplaçaments de ponents i facilitar el seguiment públic internacional, afortunadament estan accessibles a través del web de KBr o de YouTube. N'adjuntem *links* a les disponibles fins al moment, i tractaran de:

- Fotografies de la Comuna, fotografies de Versalles: la batalla de les imatges; amb Mathilde Larrère, professora investigadora a la Universitat Gustave Eiffel i especialista en les seqüències revolucionàries del segle XIX a França.
<https://www.youtube.com/watch?v=v0XvuDyCiEk>
- Fotografia i factografia a l'URSS d'entreguerres; per Nicolas Liucci-Goutnikov conservador del Musée National d'Art Moderne, Centre Pompidou, on dirigeix la Biblioteca Kandinsky. Doctor en filosofia de l'art, ha coordinat diverses exposicions de recerca.
<https://www.youtube.com/watch?v=sap87k4gVbU>
- Un breu fulgor. Imatges de la revolució social a Barcelona, 1936-1937, per Andrés Antebi és antropòleg, investigador i documentalista especialitzat en reivindicacions ciutadanes pel dret a la ciutat. Codirigeix l'Observatori de la Vida Quotidiana (OVQ). Coordina el projecte de recerca «Gràfica obrera i anarquista (1870-1939)».
<https://www.youtube.com/watch?v=fpt5cwnsZMZ>
- La Xina 1966-1976: la revolució dins de la revolució fotografiada per Li Zhensheng. Robert Pledge va obrir-se camí en el món del periodisme i la fotografia com a especialista en temes africans. El 1976 va ser cofundador de Contact Press Images, Ha comissariat grans exposicions de fotografia i és editor.
<https://www.youtube.com/watch?v=OEsKzRSIw0k>
- Aparentar ser lliures: la fotografia i el Black Power. Leigh Raiford és professora adjunta d'Estudis Afroamericans a la Universitat de Berkeley (Califòrnia), i escriu sobre raça, gènere, justícia i visualitat.
<https://www.youtube.com/watch?v=Qh69RKfrFiU>
- La influència duradora de la Primavera de Praga i la invasió soviètica. Una mirada a la connexió personal d'un fotògraf amb la Història, i la ressonància de les imatges abans, durant i després de la invasió de l'agost de 1968 Paul F. Goldsmith; és advocat i fotògraf.

Les fotografies que va fer a Praga el 1968 han estat àmpliament col·leccionades i exhibides.

<https://www.youtube.com/watch?v=a3-6Pjw5eoo>

- La fotografia en la revolució portuguesa de 1974 Pepe Baeza; fotògraf i editor gràfic. És periodista i doctor en Ciències de la Informació per la UAB. Professor en diversos centres d'ensenyament de la imatge i Universitats; Ha estat redactor en cap de les seccions gràfiques de reconeguts diaris i mitjans. Actualment coordina la secció «Imatges» de *Le Monde diplomatique* en espanyol.

https://www.youtube.com/watch?v=_DEc94I-lhc

- Cultura i contracultura en la fotografia de la revolució cubana. En cerca del subjecte revolucionari. Amb Cristina Vives, comissària i crítica d'art. Llicenciada en Història de l'Art, autora de textos crítics sobre art i fotografia i de cinc monografies sobre reconeguts fotògrafs cubans. Té cinc premis nacionals de curadoria. El seu darrer comissariat és “Belkis Ayón. Colografías” (MNCARS, 2021-2022).

<https://www.youtube.com/watch?v=oBgc-h9H3QE>

- Vindicació feminista, 1976, amb tres ponents:

Pilar Aymerich, aborda el retrat, reportatge social i teatre. Recentment guardonada amb el Premi Nacional de fotografia que atorga el Ministeri de Cultura i d'Esport espanyol.

Judith Prat està especialitzada en temes relacionats amb els drets humans amb una marcada perspectiva de gènere. Les seves fotografies s'han publicat en mitjans importants;

Isabel Segura És historiadora, investigadora i comissària d'exposicions, ha fet d'editora i ha escrit diverses publicacions.

<https://www.youtube.com/watch?v=PwcQ8Clj4O8>

Nicaragua: reflexionant cap endarrere i cap endavant, amb Susan Meiselas; Fotògrafa documentalista, i membre de Magnum Fotos. És autora de diverses publicacions. Meiselas és coneguda per documentar qüestions relatives als drets humans a Llatinoamèrica. És la presidenta de la Fundació Magnum.

(Pendent per el moment de compartir *link*.)

- La Primavera Àrab (2010-2012) Conversa entre Samuel Aranda i Anna Surinyach. Samuel Aranda treballa documentant conflictes, migracions i temes socials per diferents mitjans internacionals. Va obtenir el premi World Press Photo en la categoria *Photo of the Year* (2012) per a *The New York Times*.

Anna Surinyach és periodista i fotògrafa documental. El seu treball, s'ha centrat a documentar moviments de població i amb els drets humans. És cofundadora i editora gràfica de la revista 5W i docent en diverses universitats.

(Pendent per el moment de compartir *link*.)

“El propòsit d’aquest cicle és, doncs, confrontar-nos una vegada més amb el paper de la fotografia a l’hora d’explicar el món”³.

Notes

1. Web de KBr de presentació del cicle:
<https://kbr.fundacionmapfre.org/ca/activitats/fotografia-revolucions/#>
2. TERRÉ, Laura, Text d’introducció del cicle *La fotografia parla de revolucions*.
<https://kbr.fundacionmapfre.org/media/2021/09/kbr-programa-la-fotografia-parla-de-revolucions.pdf>
3. *Ibid.*